



ASPECTE PRIVIND PLANIFICAREA ACȚIUNILOR DE INDUCERE ÎN EROARE LA NIVEL OPERATIV

Maior instructor avansat drd. George-Ion TOROI

Colonel prof. univ. dr. Cristian-Octavian STANCIU

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
10.55535/GMR.2023.3.1*

Inducerea în eroare a reprezentat, de-a lungul timpului, o componentă esențială a operațiilor militare. Aceasta poate fi considerată o tactică la fel de veche precum războiul, fiind folosită din timpuri imemorabile. De la „Arta Războiului” a lui Sun Tzu și până în zilele noastre, strategii militari au recunoscut puterea acesteia de a întoarce soarta conflictelor. Deși, de-a lungul anilor, metodele, mijloacele și tehnicile specifice inducerii în eroare au evoluat continuu, odată cu dezvoltările tehnologice, principiul ei de bază rămâne același: portretizarea unei realități false, care să conducă spre materializarea unor oportunități operaționale, prin determinarea adversarului de a adopta cursuri de acțiune dezavantajoase pentru el. Pe măsură ce câmpul de luptă a devenit tot mai complex, abilitatea de a înșela adversarul a devenit și ea un atu tot mai important pentru succesul operațiilor militare. Astăzi, într-o eră a informațiilor instantanee și abundente, inducerea în eroare a devenit, paradoxal, mai dificil de realizat, dar și mai critică pentru succesul operațional. Acțiunea înșelătoare a ucrainenilor de la Kherson împotriva rușilor, din septembrie anul trecut, a demonstrat, încă o dată, importanța inducerii în eroare pe câmpul de luptă modern.

Cu toate acestea, mulți planificatori militari tind să ignore acest aspect-cheie al strategiei militare, în ciuda importanței sale. Această omitere poate conduce la consecințe grave pe câmpul de luptă modern, unde capacitatea inamicului de a colecta informații în întreg spectrul electromagnetic poate împiedica succesul operațional. Din acest motiv, lucrarea de față reprezintă o analiză a modului în care acțiunile de inducere în eroare pot fi integrate în cadrul procesului de planificare a operației la nivel operativ pentru a maximiza șansele de reușită a acestora și, în consecință, a operației militare. Necesitatea unui astfel de demers științific rezultă din complexitatea procesului de inducere în eroare, care pune un accent deosebit asupra minuțiozității în ceea ce privește planificarea acestor acțiuni, dar și asupra necesității integrării și sincronizării lor cu celelalte acțiuni militare.

Cuvinte-cheie: inducere în eroare, planificare, nivel operativ, informații, război.



INTRODUCERE

Războiul a constituit dintotdeauna o parte semnificativă a vieții umane. Oamenii au angajat conflicte armate pentru o varietate de motive, cum ar fi teritoriu, putere politică, resurse naturale, religie și ideologie. De-a lungul istoriei, războaiele au fost purtate sub diferite forme, de la confruntări mici între triburi sau state vecine până la conflicte mondiale de amploare, cum ar fi cele două războaie mondiale. Cu toate acestea, natura sa fundamentală rămâne, în esență, neschimbată. Este o ciocnire de voințe, o luptă violentă și un efort haotic. Războiul este adesea un amestec de elemente precum fricțiunea, incertitudinea continuă, manevrele operaționale, dar și inducerea în eroare, reprezentând un efort multifacțat și complex, care poate avea efecte devastatoare pentru ambele părți implicate în conflict.

Totuși, una dintre caracteristicile cheie ale sale este considerată a fi inducerea în eroare. Aceasta a fost înțeleasă de mult timp drept un factor uriaș pentru obținerea succesului în domeniul militar. Am putea chiar să afirmăm că este înrădăcinată în natura conflictelor, fiind la fel de veche precum acestea. Omul a încercat dintotdeauna să vină cu soluții pentru a-și surprinde adversarul și a câștiga o poziție de avantaj. Indiferent de caracterul războiului, înșelarea a fost o constantă a aproape fiecărei confruntări. Unul dintre cele mai faimoase exemple ne duce înapoi în timp, la Grecia antică. Este vorba de binecunoscutul cal troian, care a reprezentat, de fapt, o viclenie decisivă care i-a ajutat pe greci să doboare un oraș troian bine apărat în timpul războiului troian, acum mai bine de 3000 de ani. De atunci, istoria este presărată cu nenumărate exemple de inducere în eroare, care îi accentuează importanța în timpul conflictelor militare.

În plus, având în vedere complexitatea mediului de operare contemporan, capacitatea de a identifica soluții fezabile la problemele întâlnite pe câmpul de luptă a crescut exponențial. Acest aspect pune un accent crescut pe procesul de planificare a operațiilor, ca modalitate de identificare a soluțiilor optime ce pot crea condițiile dorite pentru starea finală a conflictului.

Războiul este adesea un amestec de elemente precum fricțiunea, incertitudinea continuă, manevrele operaționale, dar și inducerea în eroare, reprezentând un efort multifacțat și complex, care poate avea efecte devastatoare pentru părțile implicate în conflict.



Mai mult, același mediu de operare actual amplifică importanța sincronizării efectelor tuturor categoriilor de forțe în întreg spectrul de domenii operaționale, pentru îndeplinirea obiectivelor strategice. Înțelegerea faptului că întregul este mai mult decât suma componentelor sale reprezintă considerentul cel mai important pentru obținerea succesului în conflictele moderne. În consecință, acțiunea complementară și întrunită a categoriilor de forțe este crucială în acest demers, accentuându-se, astfel, importanța nivelului operativ pentru planificarea și sincronizarea acelor efecte.

În timp ce NATO oferă un cadru doctrinar pentru încorporarea celor trei concepte evidențiate anterior – inducere în eroare, planificare și nivel operativ –, acesta abordează foarte succint corelația între ele. Importanța fiecăruia dintre ele în cadrul conflictelor moderne, pe de o parte, dar și complexitatea acestora, pe de altă parte, impun un astfel de demers științific care să identifice metode de optimizare a sincronizării lor. Mai mult, armatele occidentale au recunoscut ponderea integrării inducerii în eroare în cadrul operațiilor militare și au dezvoltat recent doctrine specifice pentru a aborda acest subiect, ceea ce accentuează și mai mult dezideratul acestei lucrări.

În lumina acestui fapt, cercetarea abordează următoarea întrebare primară: *Având în vedere importanța inducerii în eroare în războiul modern, cum poate fi optimizată planificarea acesteia la nivel operativ, pentru armatele occidentale?*

În acest sens, scopul principal al articolului este de a identifica modul în care inducerea în eroare poate fi mai bine integrată în *procesul de planificare la nivel operativ (OLPP)* pentru a permite rezultate și efecte îmbunătățite pe câmpul de luptă.

Pentru a identifica soluții la problema prezentată anterior, am încercat să oferim răspunsuri la următoarele întrebări de cercetare:

- *De ce contează nivelul operativ al războiului și care sunt principalele sale caracteristici?*
- *Ce beneficii poate aduce planificarea la nivel operativ și care sunt considerentele cheie în ceea ce privește OLPP?*
- *Cum funcționează inducerea în eroare la acest nivel și care sunt principalele beneficii ale integrării acesteia în concepția de operații?*
- *Ce activități specifice inducerii în eroare necesită integrare în OLPP și cum?*

În acest sens, lucrarea de față conține două aspecte esențiale care ar trebui să trezească interesul comandanților de la nivelul operativ, dar și pe cel al personalului cheie din structurile de planificare, operații și informații. În primul rând, articolul nostru explică de ce forțele militare ar trebui să folosească inducerea în eroare la nivelul operativ al conflictului, oferind, astfel, un fundament științific privind importanța temei de cercetat pentru comunitatea cercetătorilor din domeniul războiului. În al doilea rând, oferă o soluție pentru integrarea a două procese extrem de importante la nivel operativ: OLPP și procesul de inducere în eroare.

În acest scop, am realizat inițial o analiză comparativă a proceselor de planificare ale anumitor actori occidentali reprezentativi, în speță NATO, SUA sau Canada. Scopul alegerii acestei metode de cercetare este de a găsi asemănări ale proceselor lor pentru a integra mai bine etapele procesului de inducere în eroare analizate ulterior în această lucrare.

Mai mult, am folosit metoda calitativă a analizei de conținut pentru a detecta modele în ceea ce privește teoria inducerii în eroare în doctrinele militare occidentale. Această metodă a oferit cercetării noastre conceptele specifice pe care le uzitează operațiile de înșelare, dar și pașii concreți care trebuie aplicați atunci când se planifică astfel de acțiuni.

Pe baza informațiilor obținute cu privire la OLPP și procesul de inducere în eroare, am folosit, apoi, raționamentul deductiv în optimizarea OLPP, pentru a integra elemente esențiale în scopul planificării operațiilor de inducere în eroare.

NIVELUL OPERATIV AL RĂZBOIULUI

Nivelul războiului la care sunt organizate, coordonate și desfășurate bătăliile majore și campaniile pentru a îndeplini obiectivele strategice este cunoscut sub numele de *nivelul operativ al războiului*. Este etapa în care comandanții aplică expertiza proprie pentru dezvoltarea de soluții optime la problema cu care se confruntă. Nivelul operativ al operațiilor joacă un rol esențial în cadrul unui conflict, asigurând legătura între planificarea strategică și execuția tactică. O planificare operațională eficientă și o coordonare bună a acțiunilor la acest nivel contribuie la succesul misiunilor și la atingerea obiectivelor strategice. Totuși, pentru aceasta este nevoie de o înțelegere mai profundă a dinamicii mediului



Nivelul războiului la care sunt organizate, coordonate și desfășurate bătăliile majore și campaniile pentru a îndeplini obiectivele strategice este cunoscut sub numele de nivelul operativ al războiului. Este etapa în care comandanții aplică expertiza proprie pentru dezvoltarea de soluții optime la problema cu care se confruntă. Nivelul operativ al operațiilor joacă un rol esențial în cadrul unui conflict, asigurând legătura între planificarea strategică și execuția tactică.



Complexitatea războiului modern este rezultatul unei combinații de factori tehnologici, politici și socio-economici care influențează modul în care operațiile militare sunt planificate și desfășurate. În acest context, războiul modern este caracterizat de un grad ridicat de complexitate și incertitudine. Mediul de operare specific acestor conflicte poate fi și el considerat unul extrem de volatil, incert, complex și ambiguu.

de operare prin abordarea tuturor aspectelor ce țin de contextul fizic, geografic, politic, economic și social, dar și relațiile dintre acestea.

În zilele noastre, în contextul evoluției tehnologiei, a mediului de securitate global și a naturii conflictelor actuale, nivelul operativ continuă să rămână o componentă critică a operațiilor militare moderne, având responsabilitatea de a coordona și executa acțiunile militare într-un mod eficient și adaptabil, în conformitate cu obiectivele strategice și cu contextul specific al conflictului. El creează, așa cum am menționat anterior, puntea dintre nivelurile strategice și tactice ale războiului, oferind un cadru pentru planificarea și execuția operațiilor militare. Considerăm că, în mediul de operare contemporan, importanța nivelului operativ al războiului nu este deloc exagerată, argumentele următoare susținând această afirmație:

❖ **Complexitatea războiului modern.** Complexitatea războiului modern este rezultatul unei combinații de factori tehnologici, politici și socio-economici care influențează modul în care operațiile militare sunt planificate și desfășurate. În acest context, războiul modern este caracterizat de un grad ridicat de complexitate și incertitudine. Mediul de operare specific acestor conflicte poate fi și el considerat unul extrem de volatil, incert, complex și ambiguu (TC 7-102, 2014, pp. 1-2). Toate acestea amplifică presiunea asupra forțelor militare de a găsi soluții adecvate la problemele întâmpinate. În acest sens, nivelul operativ al războiului oferă o abordare structurată pentru înțelegerea mediului complex de operare și permite planificatorilor militari și factorilor de decizie să dezvolte strategii eficiente pentru îndeplinirea obiectivelor propuse.

❖ **Integrarea mai multor domenii.** Operațiile militare din epoca modernă necesită adesea integrarea și sincronizarea efectelor obținute în mai multe domenii operaționale. Aceasta se datorează caracterului tot mai complex al amenințărilor și provocărilor actuale, care necesită abordări multidimensionale și interconectate. Operațiile militare moderne implică adesea combinația de eforturi terestre, maritime, aeriene, cibernetice și informaționale. Integrarea acestor domenii operaționale permite crearea unui efect sinergic și maximizarea rezultatelor obținute. În plus, structurile militare ar trebui să abordeze efectele cognitive generate în mediul informațional, un element tot mai semnificativ pentru modul de desfășurare a conflictelor actuale. Pentru aceasta, nivelul operativ al războiului oferă un mediu pentru coordonarea acestor elemente disparate, asigurându-se că ele sunt integrate și sincronizate în vederea atingerii obiectivelor operaționale.

❖ **Importanța operațiilor întrunite și multinaționale.** Operațiile militare întrunite și multinaționale au devenit o constantă în mediul actual de securitate și apărare. Aceasta se datorează necesității de a aborda amenințări globale complexe și de a răspunde la provocări transfrontaliere pentru a asigura stabilitatea și securitatea într-o lume complexă și interconectată. Operațiile militare multinaționale aduc, pe lângă nenumărate beneficii, și o serie de provocări. Poate cea mai importantă dintre acestea este interoperabilitatea forțelor, fie din punct de vedere procesual sau tehnologic, dar mai ales cognitiv. În acest sens, nivelul operativ al războiului stabilește un limbaj și cadru comun pentru planificarea și executarea operațiilor întrunite și de coalitie, asigurând ca toți partenerii și toate categoriile de forțe să fie aliniate și sincronizate către îndeplinirea obiectivelor comune.

❖ **Nevoia de operații adaptive și agile.** Mediul de operare modern este caracterizat de schimbări rapide și incertitudine. Acest lucru determină nevoia unor organizații flexibile care să se poată adapta cu ușurință la circumstanțele schimbătoare, în vederea depășirii dificultăților de pe câmpul de luptă. Nevoia de operații militare adaptive și agile poate fi considerată o altă dimensiune a complexității războiului modern. În fața unui mediu de securitate în continuă schimbare, forțele armate trebuie să fie capabile să se adapteze rapid și să-și ajusteze strategiile și tactica pentru a face față amenințărilor și provocărilor specifice câmpului de luptă. Aceasta implică flexibilitatea în planificarea și execuția operațiilor militare, precum și capacitatea de a lua decizii rapide și eficiente în timp real. Nivelul operativ al războiului oferă un cadru pentru operații adaptive și agile, permițând forțelor militare să își ajusteze rapid planurile și tacticile ca răspuns la condițiile în continuă schimbare de pe câmpul de luptă. Asigură, în același timp, o adaptare coerentă pentru toate categoriile de forțe implicate în conflict, dar și consecvență în ceea ce privește generarea de efecte operaționale în sprijinul obiectivelor militare.

❖ **Importanța informațiilor.** Informațiile sunt componente critice ale operațiilor militare moderne. Mediul informațional a crescut exponențial în importanță și are un impact uriaș asupra rezultatului conflictului. Informațiile reprezintă un activ tot mai valoros în conflictele moderne. Ele sunt esențiale pentru luarea deciziilor informate, detectarea și evaluarea amenințărilor, coordonarea operațiilor și supravegherea rezultatelor. Capacitatea de a colecta, analiza și utiliza



Nivelul operativ al războiului oferă un cadru pentru operații adaptive și agile, permițând forțelor militare să își ajusteze rapid planurile și tacticile ca răspuns la condițiile în continuă schimbare de pe câmpul de luptă. Asigură, în același timp, o adaptare coerentă pentru toate categoriile de forțe implicate în conflict, dar și consecvență în ceea ce privește generarea de efecte operaționale în sprijinul obiectivelor militare.



Nivelul operativ al războiului asigură un cadru pentru colectarea, analiza și diseminarea informațiilor, permițând forțelor militare să ia decizii în cunoștință de cauză și să mențină conștientizarea situației pe câmpul de luptă, în toate domeniile operaționale. Abilitatea de a colecta informații cu senzori specifici diferitelor categorii de forțe, dar și analiza lor integrată sprijină considerabil reducerea riscului de a înțelege eronat situația operațională.

informațiile adecvate poate face diferența în obținerea avantajului strategic și operațional într-un teatru de operații complex și dinamic. În ziua de azi, accesul la timp la informații corecte poate reprezenta un avantaj extrem de important pentru succesul operațiilor militare. Nivelul operativ al războiului asigură un cadru pentru colectarea, analiza și diseminarea informațiilor, permițând forțelor militare să ia decizii în cunoștință de cauză și să mențină conștientizarea situației pe câmpul de luptă, în toate domeniile operaționale. Abilitatea de a colecta informații cu senzori specifici diferitelor categorii de forțe, dar și analiza lor integrată sprijină considerabil reducerea riscului de a înțelege eronat situația operațională.

Având în vedere argumentele evidențiate anterior, putem aprecia că nivelul operativ joacă un rol major în războiul modern, fiind un cadru eficient pentru înțelegerea mediului de operare complex și incert, integrarea mai multor domenii și actori, desfășurarea de operații adaptative și agile și valorificarea informațiilor. De asemenea, facilitează coerența activităților la nivel tactic pentru a genera efecte operaționale specifice, care pot modela mediul în conformitate cu obiectivele strategice.

În ceea ce privește inducerea în eroare, utilizarea ei a fost un element fundamental al războiului din cele mai vechi timpuri și a jucat un rol esențial și la nivel operativ. Ambele concepte, nivelul operativ de război și operațiile de inducere în eroare, sunt strâns legate, deoarece acestea din urmă pot fi esențiale la acest nivel pentru crearea confuziei, exploatarea vulnerabilităților și atingerea obiectivelor strategice, oferind oportunitățile necesare pentru a câștiga avantajul pe câmpul de luptă. Dar, având în vedere complexitatea mediului de luptă contemporan, nevoia de a dezvolta soluții adecvate a crescut în importanță. Acest lucru afectează și inducerea în eroare, punând un accent suplimentar pe planificarea operațiilor, care este, de fapt, principala funcție a nivelului operativ.

PLANIFICAREA OPERAȚIILOR LA NIVELUL OPERATIV

Planificarea are o importanță majoră pentru orice operație militară. Este prima etapă a procesului operației și de calitate produselor acesteia depind toate celelalte etape. Ea asigură o coordonare adecvată a resurselor, dezvoltarea de obiective sustenabile și de strategii care iau în considerare potențialele obstacole și evenimente neprevăzute.

În plus, prin planificare, se analizează și se identifică riscurile potențiale și amenințările înainte de începerea operației. Aceasta permite luarea de măsuri preventive și implementarea unor strategii de contracarare adecvate. Planificarea ajută la anticiparea situațiilor dificile și la pregătirea soluțiilor corespunzătoare.

De asemenea, planificarea la nivelul operativ asigură o coordonare eficientă între diferitele componente militare ale operației militare, cum ar fi forțele terestre, aeriene sau navale. Aceasta facilitează sincronizarea acțiunilor și evitarea confuziilor sau a unor acțiuni contraproductive. Prin intermediul planificării, se stabilesc legături și comunicări eficiente între unități și comandanți.

Mai mult, planificarea permite dezvoltarea unor planuri alternative în cazul în care situația se schimbă sau apar imprevizibilități. Flexibilitatea în planificare facilitează adaptarea la noile informații și modificarea abordării operaționale pentru a face față schimbărilor situaționale. O planificare eficientă a operațiilor poate crea o încredere mult mai mare în rândul organizației și o siguranță crescută cu privire la succesul operațional: „Planificarea este arta și știința de a înțelege o situație, de a imagina un viitor dorit și de a determina modalități eficiente pentru realizarea aceluia viitor”. (FM5-0, 2022, p. 1-1).

Planificarea este o componentă importantă a oricărui demers, deoarece oferă o foaie de parcurs pentru atingerea obiectivelor dorite. Este procesul prin care se poate imagina un viitor dorit și se pot dezvolta pașii necesari pentru realizarea acestuia. Aceasta implică înțelegerea stării actuale și, apoi, utilizarea acestor cunoștințe pe baza experienței proprii pentru a crea un plan care va ajuta la atingerea scopului dorit. Procesul de planificare necesită obiective clare și acțiuni măsurabile, care pot fi monitorizate pe parcursul operației. Acest lucru poate ajuta la asigurarea realizării progreselor către rezultatul dorit într-un mod eficient.

Planificarea este primul pas în rezolvarea oricărei probleme. Cu excepția norocului pur, nimeni nu poate aborda și rezolva o situație fără un plan. Cu cât circumstanțele sunt mai complexe, cu atât este mai mare presiunea asupra unui proces de planificare optimizat. În consecință, planificarea este un instrument valoros pentru orice organizație sau individ care dorește să-și îndeplinească obiectivele.

Mai mult, complexitatea mediului de operare actual specific operațiilor militare impune o planificare riguroasă și adaptabilă,



GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

O planificare eficientă a operațiilor poate crea o încredere mult mai mare în rândul organizației și o siguranță crescută cu privire la succesul operațional: „Planificarea este arta și știința de a înțelege o situație, de a imagina un viitor dorit și de a determina modalități eficiente pentru realizarea aceluia viitor”.



Planificarea operațiilor militare trebuie să fie adaptabilă și să permită ajustări în timp real, pentru a răspunde schimbărilor neașteptate și pentru a asigura succesul într-un mediu de operare complex și imprevizibil.

Planificarea eficientă a operațiilor poate fi crucială în câștigarea avantajului operațional asupra adversarului prin anticiparea evenimentelor și acțiunea deliberată și eficientă înaintea acestuia, sprijinind, în acest fel, inițiativa.

accentuând importanța fidelității acestui proces. Amenințările hibride, volatilitatea și incertitudinea specifice mediului contemporan, tehnologia avansată, implicarea actorilor non-statali și a factorilor politici și sociali reprezintă doar câteva dintre elementele complexe cu care comandanții militari trebuie să se confrunte. Planificarea operațiilor militare la nivelul operativ trebuie să integreze toate aceste aspecte și să identifice soluții eficiente pentru a face față întregii game de provocări. Este necesară o analiză detaliată a mediului de operare, anticiparea și contracararea amenințărilor, utilizarea tehnologiei avansate pentru optimizarea procesului, dar și o abordare comprehensivă care să țină cont de ceilalți actori din aria de operații și să sincronizeze obiectivele planificării proprii cu cele ale acestora. Așadar, planificarea operațiilor militare trebuie să fie adaptabilă și să permită ajustări în timp real, pentru a răspunde schimbărilor neașteptate și pentru a asigura succesul într-un mediu de operare complex și imprevizibil.

În general, planificarea eficientă a operațiilor poate aduce mai multe beneficii oricărei organizații militare (MCDP5, 2018, pp. 1-5 - 1-8):

- poate fi crucială în câștigarea avantajului operațional asupra adversarului prin anticiparea evenimentelor și acțiunea deliberată și eficientă înaintea acestuia, sprijinind, în acest fel, inițiativa;
- poate diminua decalajul inevitabil dintre decizie și acțiune pe câmpul de luptă, ceea ce sprijină, de asemenea, câștigarea inițiativei;
- în situații complexe, planificarea este esențială pentru a găsi soluția adecvată la problema întâmpinată. O planificare bine structurată și detaliată permite analizarea situației complexe și identificarea opțiunilor și strategiilor eficiente pentru a aborda problema în cauză, oferind un cadru structurat și orientări clare pentru acțiuni eficiente;
- existența circumstanțelor nefamiliare, în care experiența lipsește, accentuează, de asemenea, importanța planificării. În circumstanțe nefamiliare și în absența experienței anterioare, planificarea joacă un rol crucial în identificarea opțiunilor, evaluarea riscurilor și pregătirea adecvată a operației, precum și în asigurarea flexibilității și adaptabilității acesteia la situațiile neprevăzute ce pot apărea.

Cu secole în urmă, Napoleon afirma: „*Nimic nu reușește în război decât în urma unui plan bine pregătit*”. Această aserțiune este la fel de actuală și în zilele noastre, așa cum am arătat anterior. Totuși, pentru a dezvolta un plan sustenabil care să asigure beneficiile prezentate mai sus, este nevoie de o abordare structurată a planificării. La nivelul operativ, aceasta este reprezentată de procesul de planificare a operațiilor la nivel operativ. OLPP este o abordare sistematică a planificării, care oferă un cadru cuprinzător pentru dezvoltarea și implementarea planurilor la nivel operativ. Acesta include o serie de instrumente și tehnici care permit organizațiilor militare să-și identifice și să analizeze obiectivele strategice, să-și evalueze resursele și capacitățile și să dezvolte planuri de acțiune detaliate pentru a-și îndeplini obiectivele.

Pe lângă beneficiile planificării prezentate anterior, considerăm că procesul de planificare în sine oferă un avantaj uriaș forței militare prin faptul că asigură același nivel de înțelegere în cadrul comandamentelor cu privire la situație și soluțiile identificate pentru rezolvarea problemei. Unul dintre elementele inedite ale Doctrinei NATO, AJP-01, publicată în decembrie anul trecut, în comparație cu versiunea anterioară, este faptul că recunoaște importanța înțelegerii operaționale drept un factor cheie pentru succes. Semnificația sa este demonstrată și de faptul că îi este dedicată o întreagă anexă, în cadrul acestei doctrine: „*Înțelegerea este una dintre pietrele de temelie ale filozofiei noastre militare și este implicită în aplicarea principiilor doctrinei*”. (AJP-01, 2022, p. 95)

În *tabelul 1* am realizat o analiză comparativă a proceselor de planificare la nivel operativ din cadrul forțelor armate ale mai multor actori internaționali occidentali. Criteriul pe baza căruia am făcut comparația a fost reprezentat de activitățile specifice acestor procese. Am efectuat această analiză pentru a identifica asemănările dintre aceste viziuni pentru stabilirea unui cadru comun de planificare la nivel operativ pe baza căruia să dezvoltăm ulterior un model integrat de proces de planificare a inducerii în eroare.

Analiza comparativă realizată în *tabelul 1* evidențiază faptul că, deși denumirile etapelor sunt ușor diferite, activitățile desfășurate în cadrul acestora sunt, în general, aceleași. Având în vedere efortul nostru de a integra activități specifice acțiunilor de inducere în eroare în OLPP, oricare dintre procesele prezentate anterior poate fi utilizat în scopurile noastre ulterioare. Cu toate acestea, dat fiind faptul



Unul dintre elementele inedite ale Doctrinei NATO, AJP-01, publicată în decembrie anul trecut, în comparație cu versiunea anterioară, este faptul că recunoaște importanța înțelegerii operaționale drept un factor cheie pentru succes. Semnificația sa este demonstrată și de faptul că îi este dedicată o întreagă anexă, în cadrul acestei doctrine: „Înțelegerea este una dintre pietrele de temelie ale filozofiei noastre militare și este implicită în aplicarea principiilor doctrinei”.



că NATO este cel mai important actor internațional și, de asemenea, toți ceilalți actori supuși analizei fac parte din această Alianță, vom continua să dezvoltăm procesul nostru de inducere în eroare pe baza OLPP al NATO, care este prezentat în Doctrina Aliată Întrunită pentru Planificarea Operațiilor, AJP-05.

Tabelul 1: Procese de planificare la nivel operațional – analiză comparativă (concepția autorilor)

NATO (COPD, 2021, pp. 4-3)	NATO (AJP-5, 2019, pp. 4-1)	SUA (JP5-0, 2020, p. III-11)	CANADA (CFJP5.0, 2008, p. 4-1) (CACSC-PUB-500, 2018, p. 12)
1. Cunoașterea inițială a unei crize potențiale/în derulare	1. Inițierea	1. Inițierea planificării	1. Inițierea
2. Aprecierea la nivel operativ a mediului strategic			
3. Estimarea la nivel operativ	3a. Analiza misiunii	2. Analiza misiunii	2. Orientarea
	3b. Elaborarea COA	3. Dezvoltarea COA 4. Analiza COA 5. Validarea și compararea COA 6. Decizia comandantului privind COA	3. Dezvoltarea COA
Întocmirea 4. OPLAN	4a. Elaborarea CONOPS		
	4b. Întocmirea OPLAN	7. Întocmirea planului	7. Întocmirea planului și a ordinului
5. Execuția			4. Întocmirea planului 5. Revizuirea planului
6. Tranziția			

Analiza comparativă realizată în tabelul 1 evidențiază faptul că, deși denumirile etapelor sunt ușor diferite, activitățile desfășurate în cadrul acestora sunt, în general, aceleași. Având în vedere efortul nostru de a integra activități specifice acțiunilor de inducere în eroare în OLPP, oricare dintre procesele prezentate anterior poate fi utilizat în scopurile noastre ulterioare.

BENEFICII ALE ÎNTREBUINȚĂRII INDUCERII ÎN EROARE

„Natura fundamentală a războiului nu se schimbă. Ea implică întotdeauna o ciocnire de voințe, violență, fricțiune, incertitudine, manevre operaționale sau inducere în eroare” (Tammen, 2021).

De-a lungul timpului, înșelarea a reprezentat o constantă a conflictelor armate, iar motivele pentru aceasta pot fi înțelese printr-o raportare la beneficiile pe care aceasta le poate oferi în demersul operațional.

Așa cum am afirmat anterior, operațiile de inducere în eroare au fost o parte integrantă a strategiei militare. În cadrul analelor istoriei militare, folosirea tacticilor de înșelăciune a fost văzută ca un factor uriaș pentru obținerea succesului în cadrul conflictelor, indiferent de epoca de desfășurare a acestora. Arta războiului a lui Sun Tzu, una dintre cele mai apreciate opere de artă militară, este plină de exemple despre modul în care înșelarea inamicului poate fi un instrument extrem de puternic pentru succesul operațional. De la bătăliile grecești antice până la conflictul ruso-ucrainean în curs, abilitatea de a-ți înșela inamicul a reprezentat o capacitate critică a oricărei structuri militare.

Dar ce o face totuși atât de atractivă? Operațiile de inducere în eroare sunt un atu atât de valoros pentru forțele militare, deoarece oferă capacitatea de a surprinde și de a deruta adversarul, creând astfel efecte care pot determina o reacție neadecvată a acestuia. Aceste tipuri de operații pot facilita ca o forță mai mică și mai puțin puternică să poată înfrunța un inamic mai mare și mai puternic, oferind posibilitatea de a crea situații sau circumstanțe care să materializeze avantaje forței inițiatoare a demersului înșelător. De asemenea, marile puteri pot folosi și ele inducerea în eroare pentru a-și optimiza abordarea operațională și pentru a salva resurse și vieți omenești. Un exemplu concludent în acest sens poate fi considerat cel din timpul războiului din Golf (1990/1991), când coaliția condusă de SUA, o putere mult mai mare decât adversarul ei, a folosit pe scară largă inducerea în eroare pentru a le facilita și optimiza succesul operațional. Planul coaliției de a elibera Kuweitul de trupele irakiene ale lui Saddam Hussein a depins de o campanie masivă de inducere în eroare, care a și reușit. Așadar, indiferent de situație, reușind să exploateze slăbiciunile inamicului, înșelarea oferă armatelor o resursă neprețuită pentru obținerea victoriei, aceasta putând fi considerată unul dintre „multiplicatorii de forță, care sprijină comandanții să-și atingă obiectivele prin asigurarea unei mai mari libertăți de acțiune”. (AJP3.10.2, 2020, p. 1).

Deținerea avantajului operațional asupra inamicului constituie un aspect critic pentru succesul oricărei misiuni. În acest context, inducerea în eroare poate fi utilizată ca parte a unei strategii militare mai largi pentru a obține acest avantaj. Indiferent de tactica folosită,



GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Operațiile de inducere în eroare sunt un atu atât de valoros pentru forțele militare, deoarece oferă capacitatea de a surprinde și de a deruta adversarul, creând astfel efecte care pot determina o reacție neadecvată a acestuia. Aceste tipuri de operații pot facilita ca o forță mai mică și mai puțin puternică să poată înfrunța un inamic mai mare și mai puternic, oferind posibilitatea de a crea situații sau circumstanțe care să materializeze avantaje forței inițiatoare a demersului înșelător.



motivul întrebuirii inducerii în eroare este acela de a-l pune pe adversar într-o poziție de dezavantaj operațional, situație care să poată fi exploatată de forțele inițiatoare ale demersului înșelător. Așadar, făcând uz de tactici eficiente de înșelare, structurile militare pot obține avantaje decisive pentru succesul operațional. Folosind informații false sau deghizări, un comandant își poate face forțele să pară mai puternice sau mai slabe decât sunt în realitate, în funcție de situație, permițându-i să surprindă inamicul și să obțină victoria.

Luarea deciziilor și punerea în aplicare a acestora reprezintă componente fundamentale ale războiului. Probabilitatea de a obține rezultatul dorit crește odată cu îmbunătățirea procesului decizional. Pentru a crea condițiile optime în vederea îndeplinirii obiectivelor, forțele militare trebuie să acționeze mai rapid și mai eficient decât oponentul. **Superioritatea decizională** în raport cu acesta este, așadar, un alt element critic pentru succesul operațional. Degradarea ciclului inamicului de luare a deciziei și protejarea și sporirea celui propriu reprezintă soluția pentru crearea superiorității decizionale. Din acest punct de vedere, inducerea în eroare este un instrument viabil prin care se poate afecta calitatea procesului decizional al adversarului.

John Boyd, inventatorul ciclului de acțiune-decizie, denumit și buclă OODA (Observare, Orientare, Decizie, Acțiune), a recunoscut importanța inducerii în eroare, acesta considerând-o printre elementele care pot fi folosite pentru a perturba ciclul OODA al inamicului, conducând la obținerea avantajului C2 pe câmpul de luptă. „Boyd însuși a subliniat, de asemenea, importanța menținerii orientării cât mai fidele în condiții de incertitudine, precum și importanța utilizării înșelării și ambiguității pentru a afecta nivelul de orientare al adversarului. Pentru Boyd, operarea în interiorul ciclului de decizie al adversarului implică nu doar trecerea mai rapidă prin etapele ciclului propriu, ci menținerea unei percepții superioare cu privire la situația în curs de dezvoltare în raport cu acesta”. (Piehler, 2013, p. 1016). În acest sens, există o serie de factori care pot contribui la încetinirea unei bucle OODA și reducerea semnificativă a eficienței acesteia. Creșterea îndoielii, producerea de ambivalență, portretizarea unor acțiuni inedite, creșterea suspiciunii în rândul adversarului, a scepticismului, precum și inducerea în eroare pot fi considerate câteva exemple în acest sens.

Pentru a putea structura operația în așa fel încât concepția ei să poată fi ușor înțeleasă, forțele militare întrebunțează o serie de cadre

conceptuale, care fac referire la spațiul geografic, la funcțiile care trebuie îndeplinite pe timpul operației sau la scopul și efectele acțiunilor tactice. Inducerea în eroare este un factor cheie al succesului militar, iar întrebunțarea acestor cadre conceptuale aduce coerență privind sincronizarea diferitelor acțiuni cu efect înșelător. Dacă ne gândim la cadrul operațional, atunci inducerea în eroare poate fi întrebunțată ca operație de modelare în demersul de creare a condițiilor optime pentru acțiunea decisivă, iar când se ia în considerare cadrul funcțional, atunci aceasta poate fi folosită ca o acțiune de fixare pentru a facilita alte acțiuni în momente sau zone diferite. Cadrul geografic poate sprijini înțelegerea modului în care acțiunile specifice inducerii în eroare sunt corelate în funcție de spațiu, acestea necesitând, de multe ori, desfășurarea unor activități concomitente atât în adâncime, la contact sau în zona de spate pentru a crește șansele de succes ale înșelării. Ca atare, se poate aprecia că înșelarea este în concordanță cu oricare dintre cadrele conceptuale specifice concepției operației.

Inducerea în eroare poate, de asemenea, să reprezinte un factor important care să sprijine realizarea efectelor specifice funcției întrunite de „Protecție”: „Protecția rezultă din mulți factori, inclusiv securitatea operațiilor, dispersie, inducere în eroare, măsuri de supraviețuire și modul în care forțele desfășoară operațiile” (FM3-0, 2022, pp. 2-3). Folosind tactici specifice înșelării, forțele pot crea un mediu de operare complex și dinamic, care poate deruta și dezorienta adversarii, reducându-le capacitatea de a detecta și angaja forțele proprii, sporind, astfel, protecția operațiilor. De asemenea, prin întârzierea acțiunilor adversarului sau prin determinarea acestuia să acționeze într-o locație incorectă, inducerea în eroare poate juca un rol crucial în protecția forței, sporind securitatea trupelor proprii. Așadar, prin utilizarea tacticilor specifice acesteia, o forță militară poate încerca să-și protejeze propriile forțe și să-și minimizeze expunerea la pericole. Prin diseminarea informațiilor false sau prin crearea de iluzii, se poate încuraja inamicul să ia decizii greșite sau să-și îndrepte atenția în altă direcție, permițând forțelor proprii să acționeze în condiții mai sigure.

Există și alte beneficii pe care inducerea în eroare le poate oferi structurii militare. Următoarele sunt doar câteva implicații notabile pozitive pe care aceasta le poate avea asupra concepției operațiilor:

- surprinderea inamicului sporește probabilitatea succesului misiunii;



Cadrul geografic poate sprijini înțelegerea modului în care acțiunile specifice inducerii în eroare sunt corelate în funcție de spațiu, acestea necesitând, de multe ori, desfășurarea unor activități concomitente atât în adâncime, la contact sau în zona de spate pentru a crește șansele de succes ale înșelării. Ca atare, se poate aprecia că înșelarea este în concordanță cu oricare dintre cadrele conceptuale specifice concepției operației.



Inducerea în eroare poate fi un factor uriaș pentru succesul militar. Recunoscând beneficiile înșelăciunii militare și investind în dezvoltarea și execuția acesteia, organizațiile militare își pot spori capacitatea de a obține succesul operațional și de a-și proteja siguranța și securitatea personalului și a activelor militare. Mai mult, „inducerea în eroare este folosită pentru că e eficientă”.

- alocarea greșită a resurselor de personal, financiare și materiale de către adversar;
- determinarea acestuia să-și dezvăluie punctele slabe, punctele forte, intențiile și, de asemenea, dispozitivul de luptă;
- obligarea adversarului să-și degradeze capacitatea de luptă prin irosirea resurselor în zone operaționale neimportante.

Deși beneficiile întrebuițării inducerii în eroare pot fi multiple, așa cum am prezentat anterior, doctrina Regatului Unit a realizat o delimitare și încadrare a acestora în patru categorii ample: surpriza, securitatea, libertatea de acțiune și economia de efort (AFM, 2018, pp. 3A-2). Avantajul unei astfel de abordări constă în claritatea și structura pe care le aduce, permițând o înțelegere mai ușoară a acestor avantaje, dar și a modului în care pot sprijini obiectivele operațiilor militare. Așadar, această delimitare facilitează eficientizarea analizei și luării deciziilor în ceea ce privește utilizarea inducerii în eroare în diferite contexte operaționale.

Este important să menționăm, totuși, că inducerea în eroare este o tactică delicată și că utilizarea excesivă sau necalibrată a acesteia poate avea consecințe negative. De asemenea, manipularea informațiilor și dezinformarea pot deteriora încrederea și credibilitatea pe termen lung atât în rândul populației civile, cât și în rândul aliaților. După cum se poate observa, inducerea în eroare poate fi un factor uriaș pentru succesul militar. Recunoscând beneficiile înșelăciunii militare și investind în dezvoltarea și execuția acesteia, organizațiile militare își pot spori capacitatea de a obține succesul operațional și de a-și proteja siguranța și securitatea personalului și a activelor militare. Mai mult, „inducerea în eroare este folosită pentru că e eficientă” (Moore, 2015, p. 4). Dar cum funcționează aceste tipuri de operații?

FUNDAMENTELE INDUCERII ÎN EROARE

Inducerea în eroare în domeniul militar a fost și continuă să reprezinte un aspect esențial al războiului, care implică utilizarea dezinformării, a informațiilor false sau a altor tehnici specifice pentru a crea o percepție eronată adversarului cu privire la desfășurarea evenimentelor. Scopul ei este de a-l determina pe acesta să ia decizii în necunoștință de cauză, care vor crea efecte negative pentru el și situații avantajoase pentru înșelător. Având în vedere eficiența sa dovedită, „inducerea în eroare trebuie să fie parte integrantă a tuturor operațiilor militare”. (AFM, 2018, pp. 3A-5)

Orice analiză a fundamentelor teoretice privind înșelarea trebuie să includă și examinarea încercărilor de definire a conceptului. O analiză comparativă din perspectiva acestui criteriu a scos în evidență faptul că există concordanță între viziunile majorității actorilor vestici. Astfel, inducerea în eroare reprezintă „măsuri deliberate pentru a înșela factorii de decizie vizați, astfel încât să se comporte într-o manieră avantajoasă pentru obiectivele comandantului care a inițiat demersul” (AAP-06, 2021, p. 39). Se poate identifica, așadar, că aceasta trebuie să aibă o țintă și un scop precis. În acest sens, pentru a-i influența pe liderii adversi să acționeze într-un mod care să fie în același timp dăunător intereselor lor, dar avantajos pentru înșelător, inducerea în eroare își propune să portretizeze o realitate falsă, dar credibilă pentru adversar, care să-l determine să adopte măsurile dezavantajoase, în necunoștință de cauză. Din acest motiv, analiza țintei inducerii în eroare, dar și a întregului său aparat de culegere, analiză și diseminare a informațiilor, a nivelului său de înțelegere cu privire la situația operațională, dar și a modului în care ia decizii devin elemente cruciale pentru planificarea unei acțiuni de inducere în eroare de succes.

Operațiile de înșelare implică atât transmiterea de informații adevărate, cât și false și utilizează anumite metode, mijloace, tipuri și tehnici specifice pentru a transmite țintei mesajul dorit, cu scopul de a inocula acesteia o anumită percepție dezirabilă. Majoritatea oamenilor de știință care și-au dedicat viața cercetării acestui domeniu, precum și viziunile majorității actorilor vestici transpuse în doctrinele lor specifice domeniului supus analizei acordă importanța cuvenită conceptelor enumerate anterior.

În continuare, am considerat esențial realizarea unei analize de conținut a literaturii de specialitate pentru a determina acele elemente necesare unei acțiuni de inducere în eroare de succes. Am ales acest tip de abordare prin prisma faptului că sprijină, prin rezultatele obținute, demersul amplu al subiectului, acela de a eficientiza planificarea operațiilor de inducere în eroare la nivel operativ. Principalele concluzii rezultate în urma analizei au fost următoarele:

- există două metode de inducere în eroare, simularea și disimularea. Prima implică dezvăluirea și, cea din urmă, ascunderea unor elemente specifice către/de inamic. De asemenea, de cele mai multe ori, o acțiune de înșelare trebuie să implice elemente specifice ambelor metode;



Pentru a-i influența pe liderii adversi să acționeze într-un mod care să fie în același timp dăunător intereselor lor, dar avantajos pentru înșelător, inducerea în eroare își propune să portretizeze o realitate falsă, dar credibilă pentru adversar, care să-l determine să adopte măsurile dezavantajoase, în necunoștință de cauză.



Un element cheie al inducerii în eroare și un facilitator major al acestor tipuri de tactici este incertitudinea. Din acest punct de vedere, există două metode de portretizare a înșelării (de tip A/creșterea nivelului de ambiguitate și de tip M/descreșterea nivelului de ambiguitate). Alegerea uneia dintre aceste metode este dependentă de situația operațională, de caracterul și stilul de conducere ale țintei sau de obiectivele specifice inducerii în eroare.

- există mai multe tipuri (Monroe, 2012, p. 44) (tactici) de inducere în eroare, printre care portretizarea, atacul fals, atacul demonstrativ, dezinformarea, camuflajul sau negarea, fiecare dintre ele necesitând mijloace specifice pentru a fi puse în practică. De asemenea, am dori să evidențiem faptul că primele patru reprezintă măsuri active specifice simulării, în timp ce ultimele două reprezintă măsuri pasive specifice disimulării;
- există trei tipuri de mijloace folosite în operațiunile de inducere în eroare: fizice, tehnice și administrative (FM3-13.4, 2019, pp. 1-11). Acestea sunt extrem de importante, deoarece reprezintă instrumentele prin care se pot materializa observabilele către adversar și, prin aceasta, contribuie semnificativ la eficacitatea și succesul acestor tipuri de operații;
- un element cheie al inducerii în eroare și un facilitator major al acestor tipuri de tactici este incertitudinea. Din acest punct de vedere, există două metode de portretizare a înșelării (de tip A/creșterea nivelului de ambiguitate și de tip M/descreșterea nivelului de ambiguitate) (Daniel, 1980, p. 8). Alegerea uneia dintre aceste metode este dependentă de situația operațională, de caracterul și stilul de conducere ale țintei sau de obiectivele specifice inducerii în eroare;
- inducerea în eroare folosește tehnici specifice pentru a avea succes. *Tabelul 2* este rezultatul analizei noastre comparative a tehnicilor de înșelare din doctrina unora dintre cei mai importanți actori occidentali.

În plus, fără o înțelegere adecvată a mediului de operare, esențială pentru operațiile de inducere în eroare, există șansa apariției unor greșeli operaționale privind portretizarea indicatorilor dezirabili, deși se întrebuițează corect elementele fundamentale ale înșelării, prezentate anterior: „*Înțelegerea acestui mediu și capacitatea de a opera în interiorul lui sunt vitale, deoarece vor reprezenta atât o amenințare, cât și o oportunitate pentru OPSEC și inducere în eroare*”. (AJP3.10.2, 2020, p. 2).

Tabelul 2: Tehnici de inducere în eroare – analiză comparativă (concepția autorilor)

US (FM3-13.4, 2019, pp. 1-8)	NATO (AJP3.10.2, 2020, p. 47)	UK (AFM, 2018, pp. 3A-7)	CANADA
Întărirea convingerilor adversarului	Soluția evidentă	Soluția evidentă	Soluția evidentă
Influențarea adversarului prin repetiții	Falsa rutină	Falsa rutină	Falsa rutină
Influențarea prin metoda substituției	Substituirea	Substituirea	Substituirea
	Ispitirea	Ispitirea	Ispitirea
	Scurgerea deliberată de informații	Scurgerea deliberată de informații	Scurgerea deliberată de informații
Influențarea prin metoda greșelii	Tehnica greșelii	Tehnica greșelii	Tehnica greșelii
	Tehnica ghinionului	Tehnica ghinionului	Tehnica ghinionului
Suprasaturarea senzorilor inamicului		Exploatarea sistemului C2 și a surselor de informații ale adversarului	Exploatarea sistemului C2 și a surselor de informații ale adversarului
Amplificarea semnăturii			
Reducerea semnăturii			
Remodelarea semnăturii			
Influențarea adversarului			

Mai mult, considerăm oportun să evidențiem faptul că, deși tehnologia influențează modul în care operațiile de inducere în eroare se desfășoară, trebuie reținut faptul că „*mintea umană este de fapt ținta inducerii în eroare, iar aceasta rămâne tot timpul susceptibilă la a fi indusă în eroare*” (AFM, 2018, pp. 3A-1). Din acest punct de vedere, studierea și exploatarea limitărilor și vulnerabilităților





cognitive ale țintei pot sprijini eficientizarea procesului înșelării. În plus, cunoașterea modului în care adversarul gândește reprezintă o condiție *sine qua non* a acestor tipuri de operații, inducerea în eroare fiind „dependentă de înțelegerea modului în care altcineva gândește. Cu alte cuvinte, pentru a fi în măsură să păcălești pe altcineva, trebuie să fii în măsură să îți imaginezi cum acesta va interpreta și reacționa la stimulii tăi”. (Moore, p. 4).

Operațiile de inducere în eroare reprezintă, de fapt, un proces care urmează pași specifici pentru atingerea scopurilor sale. *Figura 1* evidențiază etapele acestui proces de transmitere a mesajelor înșelătoare către țintă, până la momentul la care aceasta ia decizia de a reacționa. Procesul reprezintă o adaptare a celui propus de Michael Bennett și Edward Waltz în celebra lor carte dedicată contracarării inducerii în eroare, *Counterdeception Principles and Applications for National Security*. (Bennett, 2007, p. 49).



Figura 1: Procesul inducerii în eroare

Cu toate acestea, operațiile de inducere în eroare implică adesea o planificare meticuloasă, necesitând atenție la detalii, și o execuție sincronizată care să ofere flexibilitatea acțională necesară adaptării acestor acțiuni în raport cu reacția monitorizată a adversarului. Considerăm planificarea drept un element crucial pentru aceste tipuri de operații, deoarece oferă o abordare structurată pentru îndeplinirea obiectivelor, aliniaza operația cu obiectivele strategice mai ample, optimizează alocarea resurselor, atenuează riscurile, asigură coordonarea și sincronizarea și facilitează evaluarea și feedback-ul pentru îmbunătățirea continuă. Din aceste motive, în următoarea secțiune vom oferi un cadru pentru integrarea inducerii în eroare în OLPP.

INTEGRAREA PROCESULUI DE INDUCERE ÎN EROARE ÎN OLPP

„Planificarea și execuția inducerii în eroare este o funcție critică în arta operativă a războiului și a fost folosită cu succes de secole. Înșelarea s-a dovedit în repetate rânduri a fi un multiplicator de forță eficient. Nu sunt puține exemple de operații de inducere în eroare ingenioase. Este destul de simplu a aduce argumente în favoarea întrebuițării acestor tipuri de operații”. (McPherson, 2010, p. 1).

Bazele unei operații de inducere în eroare de succes se stabilesc de pe timpul planificării. Nivelul de înțelegere cu privire la modul în care aceste operații pot sprijini concepția generală este critic în demersul înșelător. De aceea, o atenție deosebită trebuie acordată modului în care se pot integra elementele necesare inducerii în eroare în cadrul procesului de planificare a operațiilor de la nivel operativ.

Pentru a putea planifica operații de inducere în eroare de succes, trebuie, în primul rând, să deții o bază solidă privind teoria specifică acestui domeniu, dar, în același timp, să ai o înțelegere corectă asupra personalității țintei, a inteligenței sale și a proceselor de luare a deciziilor specifice organizației sale. De asemenea, planificarea operațiilor de inducere în eroare trebuie să ia în considerare și aspecte precum securitatea informațională, măsurile OPSEC, protecția surselor de informații și evaluarea riscurilor potențiale asociate detectării premature a operațiilor de către adversar.

Mai mult, pentru a spori eficiența planificării inducerii în eroare, ar trebui să existe un nivel ridicat de înțelegere a conceptelor specifice pe care aceste operații le folosesc, cum ar fi ținta înșelării, limitări cognitive, indicatori ai inducerii în eroare, elemente observabile, modul de formare a percepției, canale ale înșelării, filtre care pot deforma mesajul înșelător în drumul lui spre țintă, evenimente de inducere în eroare, plan sau scenariu specific acestor acțiuni.

Complexitatea operațiilor de inducere în eroare generează un stres suplimentar asupra fidelității procesului de planificare și, din acest motiv, este esențială o abordare sistematică și bine coordonată. Din acest motiv, planificarea trebuie să fie riguroasă, cu analize detaliate ale situațiilor posibile și efectelor de ordinul doi sau trei, evaluarea



Bazele unei operații de inducere în eroare de succes se stabilesc de pe timpul planificării. Nivelul de înțelegere cu privire la modul în care aceste operații pot sprijini concepția generală este critic în demersul înșelător. De aceea, o atenție deosebită trebuie acordată modului în care se pot integra elementele necesare inducerii în eroare în cadrul procesului de planificare a operațiilor de la nivel operativ.



Planificarea adecvată a operațiilor de inducere în eroare este esențială pentru succesul acestora. Nivelul de înțelegere, integrarea elementelor necesare și atenția acordată detaliilor sunt fundamentale în demersul înșelător și în sprijinirea concepției generale a operației. Totuși, complexitatea acțiunilor de inducere în eroare poate reprezenta o provocare pentru procesul de planificare, în schimb, o abordare atentă și bine structurată poate contribui la maximizarea eficienței și succesului acestor tipuri de operații.

riscurilor și dezvoltarea unor strategii alternative. Comunicarea și colaborarea eficientă între toate părțile implicate în operațiile de inducere în eroare sunt, de asemenea, de o importanță semnificativă atât pe timpul planificării, cât și al execuției acestor operații.

Așadar, planificarea adecvată a operațiilor de inducere în eroare este esențială pentru succesul acestora. Nivelul de înțelegere, integrarea elementelor necesare și atenția acordată detaliilor sunt fundamentale în demersul înșelător și în sprijinirea concepției generale a operației. Totuși, complexitatea acțiunilor de inducere în eroare poate reprezenta o provocare pentru procesul de planificare, în schimb, o abordare atentă și bine structurată poate contribui la maximizarea eficienței și succesului acestor tipuri de operații.

Apreciem că procesul pe care îl propunem în continuare aduce un plus de sincronizare și acuratețe privind planificarea operațiilor de inducere în eroare. Am dori să specificăm faptul că el este pe deplin integrat cu OLPP al NATO și este dezvoltat în concordanță cu doctrina inducerii în eroare propusă de NATO. Ca atare, procesul nostru îl completează pe cel folosit de către NATO (AJP3.10.2, 2020, p. 30), dar oferă mai multe detalii cu privire la elementele care ar trebui analizate pe timpul planificării, precum și modul în care acestea pot fi sincronizate cu etapele specifice OLPP. *Tabelul 3* este o reprezentare schematică a acestui proces.

Tabelul 3: Procesul de planificare a inducerii în eroare la nivel operativ (concepția autorilor)

Pașii OLPP	Procesul de planificare a inducerii în eroare la nivel operativ
1. Inițierea	1.1. Inițierea/actualizarea estimării de stat major privind inducerea în eroare - Doctrina, organizarea și capacitățile inamicului - Sistemul de sprijin cu informații al inamicului - Caracteristici ale mediului informațional
	1.2. Îndrumările inițiale ale comandantului privind inducerea în eroare



Pașii OLPP	Procesul de planificare a inducerii în eroare la nivel operativ
2. Analiza misiunii	2.1. Analiza inducerii în eroare - Analiza detaliată a mediului informațional - Analiza propriilor resurse care pot fi folosite în operația de inducere în eroare - Identificarea și analiza țintei inducerii în eroare - Intervalul de timp oportun pentru inducerea în eroare - Condiții propice pentru utilizarea inducerii în eroare - Identificarea oportunităților pentru utilizarea inducerii în eroare - Analiza de risc privind utilizarea inducerii în eroare - Actualizarea informațiilor despre adversar - Analiza posibilităților canale pentru inducerea în eroare - Analiza factorilor relevanți care pot influența inducerea în eroare (reguli de angajare, aspecte legale etc.) - Identificarea posibilului rol în planul de inducere în eroare al eșalonului superior
	2.2. Stabilirea scopului și obiectivelor inducerii în eroare
	2.3. Ghidul de planificare al comandantului privind operația de inducere în eroare
3. Întocmirea COA	3.1. Actualizarea estimării de stat major privind inducerea în eroare - Actualizarea informațiilor relevante pentru inducerea în eroare cu privire la adversar
	3.2. Stabilirea percepției ce se dorește a fi inoculată țintei
	3.3. Stabilirea mijloacelor ce vor fi întrebuițate pentru a sprijini portretizarea observabilelor către adversar
	3.4. Elaborarea narațiunii privind inducerea în eroare
	3.5. Întocmirea matricii evenimentelor de inducere în eroare
	3.6. Dezvoltarea măsurilor OPSEC care să sprijine operația de inducere în eroare
	3.7. Stabilirea criteriilor de evaluare a eficacității operației de inducere în eroare
	3.8. Dezvoltarea planului privind încheierea inducerii în eroare
	3.9. Dezvoltarea planului operației de inducere în eroare



Operațiile de înșelare care nu beneficiază de un timp considerabil pentru a culege și analiza informațiile specificate în cadrul procesului propus de noi vor comporta un risc ridicat de generare a unor efecte neconforme cu cele anticipate. Prin aceasta, o operație care se dorea a cauza avantaje operaționale poate, în fapt, să producă efectul invers.

Pașii OLPP	Procesul de planificare a inducerii în eroare la nivel operativ
4. Analiza COA	4.1. Analiza cursurilor de acțiune din perspectiva inducerii în eroare - <i>Jocul de război pentru fiecare curs de acțiune, incluzând operația de inducere în eroare</i>
5. Validarea și compararea COA	5.1. Compararea cursurilor de acțiune pentru inducerea în eroare a adversarului
6. Decizia comandantului privind COA	6.1. Decizia comandantului privind cursul de acțiune specific inducerii în eroare
7. Întocmirea planului	7.1. Întocmirea planului 7.2. Distribuirea planului - <i>Utilizând principiul nevoii de a cunoaște</i>

Se poate observa, așadar, că planificarea unei operații de inducere în eroare este o sarcină extrem de complexă, care necesită un nivel înalt de expertiză. Considerăm, totuși, că procesul propus oferă un cadru comprehensiv pentru a aborda planificarea eficientă a unor astfel de operații. Importanța planificării este una extrem de mare pentru succesul operațiilor de inducere în eroare și, din acest motiv, eficientizarea acestui proces poate reprezenta o garanție suplimentară a reușitei demersului înșelător. În acest scop, inducerea în eroare ar trebui inclusă încă din fazele incipiente în procesul de planificare. Operațiile de înșelare care nu beneficiază de un timp considerabil pentru a culege și analiza informațiile specificate în cadrul procesului propus de noi vor comporta un risc ridicat de generare a unor efecte neconforme cu cele anticipate. Prin aceasta, o operație care se dorea a cauza avantaje operaționale poate, în fapt, să producă efectul invers.

Pentru a beneficia de efectul maxim, toți pașii procesului de planificare a inducerii în eroare la nivel operativ trebuie parcurși, fiecare dintre aceștia fiind extrem de importanți în acest demers. Cu toate acestea, înțelegerea care este generată după primele două faze este crucială pentru succesul operației, deoarece oferă bazele adecvate pentru a dezvolta planuri de înșelare flexibile și de succes.

În plus, nu trebuie uitat niciodată faptul că inducerea în eroare reprezintă o acțiune care se întreprinde doar în sprijinul planului operațional propriu, ca parte integrantă a acestuia. De aceea, un aspect important al planificării este reprezentat de sincronizarea inducerii în eroare în cursul propriu de acțiune.

CONCLUZII

Într-o lume caracterizată de accesul nerestricționat la informații, ambiguitate și incertitudine, inducerea în eroare a devenit o constantă a operațiilor militare din ziua de azi. Totuși, acestea reprezintă acțiuni complexe care necesită un nivel ridicat de planificare, pregătire și execuție pentru a avea succes. Este esențial, de cele mai multe ori, ca planurile de inducere în eroare să poată „păcăli” atât forțele inamice, cât și pe cele prietene, pentru a obține efectul dorit. Necesitatea unui astfel de demers se bazează pe nevoia păstrării secretului cu privire la acțiunea de înșelare ce urmează a fi desfășurată. Acest lucru necesită o planificare atentă și elaborată pentru a se asigura că planul este de succes și nu este ușor de contracarat.

Mai mult, planificarea inducerii în eroare la nivelul operativ al luptei armate este un element crucial în obținerea avantajului strategic asupra inamicului. Prin planificare adecvată, utilizarea de tactici variate, coordonare cu operațiile reale și evaluare constantă, se poate maximiza efectul înșelării și se poate spori succesul general al operațiilor militare.

Având în vedere toate aceste variabile ale planificării inducerii în eroare, procesul oferit de noi poate constitui o soluție eficientă pentru a crește probabilitatea de succes a acestor acțiuni. Prin aplicarea unei abordări sistematice și bine structurate, precum și prin utilizarea informațiilor și resurselor disponibile, planificarea inducerii în eroare poate contribui semnificativ la dezorganizarea și dezorientarea inamicului, protejarea forțelor proprii și crearea de oportunități tactice. Prin urmare, un proces bine conceput și implementat de planificare a inducerii în eroare poate consolida în mod semnificativ poziția și avantajele forțelor militare, sprijinind, astfel, îndeplinirea obiectivelor strategice.



GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Planificarea inducerii în eroare la nivelul operativ al luptei armate este un element crucial în obținerea avantajului strategic asupra inamicului. Prin planificare adecvată, utilizarea de tactici variate, coordonare cu operațiile reale și evaluare constantă, se poate maximiza efectul înșelării și se poate spori succesul general al operațiilor militare.



În concluzie, utilizarea eficientă a procesului de planificare a inducerii în eroare la nivel operativ poate reprezenta diferența dintre succes și eșec în atingerea obiectivelor strategice, făcându-l un aspect critic pentru orice forță sau operație militară.

BIBLIOGRAFIE:

1. AAP-06. (2021). *AAP-06, NATO Glossary of terms and definitions (English and French)*. NATO Standardization Office.
2. AFM. (2018). *Army Field Manual – Warfighting Tactics Part 1: The Fundamentals*. UK: Ministry of Defence.
3. AJP-5. (2019). *Allied Joint Doctrine for the planning of operations, Edition A Version 2*. NATO Standardization Office.
4. AJP-01. (2022). *Allied Joint Doctrine, Edition F, Version 1*. NATO Standardization Office.
5. AJP3.10.2. (2020). *Allied Joint Doctrine for operations security and deception, edition A, version 2*. NATO Standardization Office.
6. Bennett, M., Waltz, E. (2007). *Counterdeception Principles and Applications for National Security*. London: Artech House.
7. CACSC-PUB-500. (2018). *The Operational Planning Process: OPP Handbook*. Ontario: Canadian Army Command and Staff College.
8. CFJP5.0. (2008). *Canadian Forces Joint Publication 5.0, The Canadian Forces Operational Planning Process (OPP) Change 2*. Canadian Ministry of Defence.
9. COPD, N. (2021). *NATO Comprehensive Operations Planning Directive, Version 3.0*. NATO Allied Command Operations.
10. Daniel, D.C. (1980). *Multidisciplinary Perspectives on Military Deception*. Monterey, California: US Department of the Navy, United States Naval Postgraduate School.
11. FM3-0. (2022). *FM 3-0 Operations*. Washington: US Department of the Army.
12. FM3-13.4. (2019). *Army Support to Military Deception*. US Department of the Army.
13. FM5-0. (2022). *Planning and orders production*. Washington: U.S. Department of the Army.
14. JP5-0. (2020). *Joint Planning*. US Joint Chiefs of Staff.
15. McPherson, D.E. (2010). *Deception Recognition: Rethinking the Operational Commander's Approach*. US Naval War College, preluare de pe <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA535598.pdf>, accesat la 12 martie 2023.
16. MCDP5. (2018). *Planning*. Washington: U.S. Marine Corps, Department of the Navy.
17. Monroe, J.D. (2012). *Deception: Theory and Practice*. Monterey, California: US Naval Postgraduate School.

18. Moore, D.T. (2015). *A Short Primer on Deception and What to Do About It*. În *American Intelligence Journal*, vol. 32, nr. 2, pp. 3-12.
19. Piehler, G.K. (2013). *Encyclopedia of military science*. London: Sage Publications.
20. Tammen, J.W. (2021). *NATO's Warfighting Capstone Concept: anticipating the changing character of war*. NATO Review, preluare de pe <https://www.nato.int/docu/review/articles/2021/07/09/natos-warfighting-capstone-concept-anticipating-the-changing-character-of-war/index.html>, accesat la 12 martie 2023.
21. TC 7-102. (2014). *Training Circular No. 7-102, Operational Environment and Army learning*. Washington, DC: Headquarters Department of the Army.

